

Nationaal Park
Drentsche Aa

VAN BRONGEBIEDEN TOT BENEDENLOOP

OP

Nationaal Park Drentsche Aa
Neem de tijd het te ontdekken

STAP

2021•2022

Gebiedsfonds

DRENTSCHE AA

Het sparen waard

Drenthe

HAAL DIEP ADEM. LAAT DE HECTIEK EN DE SLEUR VAN ALLEDAG VAN JE AFGLIJDEN. Je bent in het stroomgebied van de Drentsche Aa. Waar beken onverstoord hun natuurlijke loop volgen zoals ze dat al eeuwen en eeuwen doen. Slingerend door een boerenlandschap, gevormd in duizenden jaren samenspel tussen mens en natuur. Een mozaïek van weiden, akkers, houtwallen, bos, heide en vennen. Met idyllische esdorpjes in het groen. Alles aan dit landschap straalt rust en harmonie uit. En als je goed kijkt, zie je overal sporen van het verleden, van de prehistorie tot recente tijden. Bij alle veranderingen is dit oeroude landschap altijd zichzelf gebleven.

Ervaar het zelf: volg de intieme wandelpaadjes naar grafheuvels, hunebedden en galgenbergen. Fiets ontspannen over rustige weggetjes of struin dwars door het bos. Geniet van de doorkijkjes in het beekdal en het weidse uitzicht over de heide. Van de kleuren en geluiden van de natuur, de vogels, de weidebeekjuffers dansend boven de beek. Ontdek de schaapskuddes, rondzwervend met hun herder. Proef de streekproducten. Onze gastheren en gastvrouwen bieden u een warm onthaal en delen met liefde de geheimen van het gebied. Welkom in Nationaal Park Drentsche Aa, neem de tijd het te ontdekken...

Beleef de beek

De Drentsche Aa is de best bewaarde laaglandbeek van West-Europa. Laaglandbeken hebben geen grote hoogteverschillen te overbruggen en juist daardoor meanderen ze dat het een lieve lust is. In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw zijn bijna alle beken in ons land rechtgetrokken. De Drentsche Aa is een gelukkige uitzondering: zij mocht haar kronkels voor het grootste deel houden. En op stukken waar ze toen wel langs de liniaal werd gelegd, krijgt ze nu haar vroegere grillige loop terug. Goed voor plant, dier en mens – en voor prachtige plaatjes.

FOTO: INGE DE GOED

Van bron tot benedenloop

De beek is de levensader van het Drentsche Aa-gebied. Of misschien kun je beter zeggen: de bloedsomloop. Want de Drentsche Aa is niet één beek, maar een compleet beekstelsel, als een hoofdader met vertakkingen. Al die verschillende beektakken hebben een andere naam. Ze heten naar het dorp waar ze langs stromen: Amerdiep, Loonerdiep, Rolderdiep, Schipborgsche Diep enzovoort. Uiteindelijk komen ze samen in één hoofdstroom en waar die de provincie Groningen in stroomt, heet de beek eigenlijk pas echt Drentsche Aa.

De brongebieden van de Drentsche Aa liggen diep in Drenthe, ten zuiden en zuidoosten van Assen. Echte bronnen zijn er niet, en ze zijn er ook nooit geweest. De beekjes begonnen als een moerassige, venige laagte waaruit geleidelijk een stroompje voortkwam. Die moerassen zijn allang ontgonnen, maar in het jonge natuurgebied Holmers-Halkenbroek, ten oosten van Kamp Westerbork, is de oorspronkelijke situatie hersteld. Hier krijg je een beeld van hoe zo'n brongebied er ongeveer uit kan hebben gezien.

Schoon water voor natuur en mens

Het water van de Drentsche Aa is relatief schoon. Haar stroomgebied is een gesloten geheel waar geen water van buitenaf in komt. Er liggen geen industrieën aan en er zijn geen lozingen van riool- of ander afvalwater. Het schone, stromende water zorgt voor een rijk dierenleven in de beek, van minuscule waterdiertjes tot vissen. Dat de weidebeekjuffer zich hier zo thuis voelt heeft alles te maken met de waterkwaliteit. Een wist u dat er uit de Drentsche Aa drinkwater wordt gewonnen? Dat gebeurt door het Waterbedrijf Groningen bij De Punt, op de grens van Groningen en Drenthe. Bij de inwoners van de stad Groningen komt Drentsche Aa-water uit de kraan, al meer dan 140 jaar.

OPDRACHT VOOR KINDEREN

Op een brug over een van de beken van de Drentsche Aa kun je een leuk wedstrijdje doen. Welke kant stroomt het water op? Wie laat het blaadje, takje of zelfgemaakte minivlot te water dat het snelst onder de brug doorvaart?

Beek van dichtbij

Beleef de beek van dichtbij op de mooiste uitzichtpunten en trajecten:

- Fietspad Okkenveen tussen Tynaarlo en Midlaren (knooppunten 58 en 61)
- Belvédère Kymmelsberg bij Schipborg
- Loopbruggen over Oudemolensche Diep bij Oudemolen (wandelaroute vanaf NP-parkeerplaats Molensteeg)
- Osdijk bij Taarlo (richting fietsknooppunt 67)
- Wandeling Deurzerdiep vanaf NP-toegangspoort Deurze
- Wandeling Acht van Amen vanuit Amen
- Bruggetje over en voorde door het Andersche Diep (Pieterpad)
- Fietspad Papenvoort-Gasselerveld (knooppunten 84 en 55)

Overall op de zandgronden van Oost-Nederland vind je esdorpen. Maar nergens is het landschap dat daar van oudsher bij hoort zo goed bewaard gebleven als in het Drentsche Aa-gebied. Het esdorpenlandschap oogt gevarieerd, met akkers, hooilanden, heide en bosjes.

Herken het esdorpenlandschap

Latere veranderingen hebben daar in dit gebied alleen maar meer variatie aan toegevoegd: houtwallen, landgoederen, bossen. Zo is hier een kleinschalige afwisseling ontstaan die je nergens anders in Nederland aantreft.

Het esdorpenlandschap is het resultaat van eeuwen landbouw. Het bestaat uit vier basiselementen: het beekdal, de heide, de es en het dorp zelf. Ze hadden allemaal een functie in het boerenbedrijf van vroeger. Op de hooggelegen essen hadden de boeren hun akkers. Om die te kunnen bemesten hielden ze schapen. 's Nachts lieten de schapen hun mest achter in de potstal, overdag liepen ze in grote kuddes op de heide. De graslanden langs de beek voorzagen in het hooi dat nodig was om het vee de winter door te helpen. Kringlooplandbouw pur sang!. Rond 1900 maakte de komst van kunstmest de schapen en daarmee ook de heide overbodig. Een groot deel van de heide veranderde in landbouwgrond of bos. Maar er zijn nog mooie heidevelden over. En voor de rest is de 'viereenheid' van het esdorpenlandschap bij de Drentsche Aa nog heel herkenbaar. De essen zijn de hoogste delen van het landschap. Ze zijn te herkennen als open ruimten met landbouwgrond, vaak rond of ovaal van vorm en begrensd door houtwallen of bos.

Het esdorpenlandschap verkennen

- **Anloo** (beekdal Anlooërdiepje met fraaie houtwallen, drie essen rond het dorp, heide en bos in Kniphorstbosch en landgoed Terborgh)
- **Gasteren** (beekdal Gastersche Diep, twee essen waaronder de fraai glooiende Zuidesch, heide Ballooërveld)
- **Loon** (beekdal Loonerdiep, Looneresch, heide Ballooërveld)
- **Anderen** (beekdalen Andersche Diep/Rolderdiep en Scheebroekenloop, twee essen, heide Eexterveld)
- **Amen** (beekdal Amerdiep, fraaie hoge Houtesch met oud esbosje)
- **Schoonloo** (fietsknooppunt 51)
- **Elp**

Al deze (en meer) dorpen zijn een prima uitgangspunt voor een wandeling of fietstocht door het esdorpenlandschap. Routes vindt u onder meer op www.drentscheaa.nl en op de Staatsbosbeheer/Falk wandelkaarten nr. 9 Drentsche Aa en 10 Midden-Drenthe.

OPDRACHT VOOR KINDEREN

Zwerfkeien zijn met het ijs naar Drenthe geschoven in een ijstijd. De zwerfkeien die je hier ziet kwamen uit Finland, Zweden of Noorwegen. Zwerfkeien liggen her en der langs het pad. Bekijk ze eens goed. Zie je verschillende vormen en kleuren?

Tussen de coulissen

De houtwallen in de beekdalen dragen veel bij aan het schilderachtige karakter van het Drentsche Aa-landschap. Toch hebben ze niet vanaf het begin bij het esdorpenlandschap gehoord: de meeste zijn pas in de negentiende eeuw aangelegd om gemeenschappelijke gronden te verdelen in percelen van verschillende eigenaren. Ze vormen nu lommerrijke coulissen met vaak fors uitgroeide eiken en mooie doorkijkjes. Ze dragen ook veel bij aan de biodiversiteit, als trekroutes voor vlinders en andere dieren, als broedgebied van vogels en als groeiplaats van bijzondere inheemse boomsoorten zoals de wilde appel.

De mooiste houtwallandschappen vindt u:

- langs het Anlooërdiepje ten westen van Anloo
- langs de Scheebroekenloop ten noorden van Anderen, en ten westen van dit dorp
- in de Smalbroeken ten noorden van Amen

Geniet van de natuur

Het Drentsche Aa-gebied is rijk aan natuur. Niet voor niets is bijna de helft van de oppervlakte, zo'n 15.000 hectare, beschermd natuurgebied. En niet voor niets is het een Nationaal Park en Natura 2000-gebied. Het is voor nogal wat soorten planten en dieren een van de laatste bolwerken in ons land en daarmee een reservoir van biodiversiteit. Maar je hoeft geen kenner te zijn om van de natuur van de Drentsche Aa te genieten. In elk seizoen hier veel te beleven.

Natuurseizoenen van de Drentsche Aa

Vroege voorjaar De natuur van de Drentsche Aa ontwaakt. Ooievaars zijn terug op hun nest. Padden en heikikkers trekken naar hun voortplantingswateren. Vanaf eind maart is de eerste bloemenpracht te zien: het geel van dotterbloemen in de beekdalen, het wit van bosanemonen in oude bossen en houtwallen. In april gaan de pinksterbloemen bloeien en kun je uitkijken naar het oranjetipje. Voor dit mooie vlindertje is de pinksterbloem de belangrijkste waardplant.

Volle voorjaar In mei is het Drentsche Aa-gebied vooral in de ochtend één groot vogelkoor. Alle zomervogels zijn nu terug en laten zich gelden. Wie de bloemenpracht van de Drentsche Aa op haar allermooist wil zien, moet tussen half mei en half juni op pad gaan. De beekdalgraslanden kleuren rood van de veldzuring, roze van de echte koekoeksbloem, geel van de grote ratelaar, blauw van vergeet-mij-nietjes en nog veel meer. Als slagroom op de taart bloeien op sommige plekken honderden orchideeën. Vennen staan in juni vol met de pluizenbollen van veenpluis en wollegras.

Zomer In juli dansen de weidebeekjuffers boven de beek. In hun vlinderachtig fladderende dans tonen de mannetjes hun onwaarschijnlijk glanzende blauw. In augustus kleuren de heidevelden paars van de struikhei. In goede jaren zijn er nu volop vlinders in soorten en maten. De meeste zangvogels zijn stilgevallen, maar veldleeuwerik, boompieper en geelgors laten nog steeds hun liedjes horen.

Herfst De herfst is de tijd van de paddenstoelen. Na een natte periode schieten ze overal in het bos, maar ook in lanen en bermen uit de grond. Oktober is vaak de topmaand, maar het paddenstoelenseizoen begint al in juli en gaat heel november nog door zolang het niet vriest. Het late najaar is ook de tijd van de mooie herfstkleuren. Vaak zijn ze pas in november op hun mooist. Dan verkleuren als laatste ook de eiken.

Winter Wintergasten uit het noorden zijn op bezoek. Voor watervogels zijn het Friescheveen bij Paterswolde en het kikscherp bij Holmers-Halkenbroek (fietsknooppunt 58) goede plekken. Soms kom je groepjes wilde zwanen met gele snabels tegen en op akkers kun je uitkijken naar groepen rietganzen. Op de hei speurt de klapekster vanuit een boomtop naar prooi in de vorm van kevers, muizen en kleine vogels. In januari beginnen de eerste vogels alweer te zingen en in het donker klinkt de beverige roep van de bosuil: het ultieme spookfilmgeluid.

Vroege voorjaar

Volle voorjaar

Zomer

FOTO: INGE DE GOED

Herfst

Winter

OPDRACHT VOOR KINDEREN

Wil je een uil zien? Dan kun je het beste een uur na zonsondergang of later op een brink in een Drentsche Aa-dorp gaan staan. Bijvoorbeeld in Taarlo, Loon, Gasteren of Anderen. Hou je oren open. Hoor je een gesis of gekrijs, dan is er een kerkuil in de buurt. Hoor je een zacht oe, dan gaat het om een ransuil. Op sommige plaatsen, vaak buiten het dorp, hoor je de roep van een bosuil. Deze roep wordt veel in films gebruikt wanneer het spannend wordt.

Natuurwijzer

Nationaal Park Drentsche Aa heeft een prachtige Natuurwijzer uitgebracht. Die helpt u om de meest voorkomende planten, dieren en paddenstoelen in het Drentsche Aa-gebied te herkennen. In de uitklapkaart staan meer dan 150 illustraties van vogels, insecten, planten, paddenstoelen en zoogdieren. De verkooppunten vindt u op www.drentscheaa.nl/actueel/nationaal-park/

Wandelen naar het Groote Zand met boswachter Bo

Voor wandelaars zijn de mogelijkheden in Nationaal Park Drentsche Aa eindeloos. Van korte rondjes voor het hele gezin tot lange zwerftochten voor de liefhebber, er is voor elk wat wils. Asfalt hoeft je niet of nauwelijks tegen te komen, en nergens hoeft je door een buitenwijk of langs een bedrijventerrein.

TIPS

- Neem een loepje, een spiegelje en een verrekijker mee om de speurtocht nog leuker te maken. Iets om op te zitten als het nat is, is ook handig.
- De route is het hele jaar goed te lopen, maar doe wel stevige schoenen aan; die draagt boswachter Bo ook.
- Zorg dat je de Natuurwijzer Nationaal Park Drentsche Aa bij je hebt.

Hier bieden we u een korte route aan naar het mooie heidegebied Groote Zand in de buurt van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

De parkeerplaats van dit centrum is de startplaats van de wandeling (adres: Oosthalen 8, Hooghalen). De route van 3,1 kilometer is ook digitaal beschikbaar als speurtocht met leuke opdrachten voor kinderen van ca. 6 tot 12 jaar (en hun (groot)ouders).

Zij worden dan meegenomen door boswachter Bo.

Dit is de link: <https://eindjeomindrenthe.nl/grootezand-boswachterspeurtocht.html>

Let op honden mogen helaas niet mee omdat er schapen en runderen lopen in dit gebied.

Wandel- en fietsroutes en -kaarten

Wandelaars kunnen kiezen uit een groot aanbod aan uitgezette routes. De routebeschrijvingen zijn te downloaden vanaf onze website: www.drentscheaa.nl. Staatsbosbeheer heeft diverse wandelroutes in het Drentsche Aa-gebied uitgezet waarvan de folders onder meer verkrijgbaar zijn bij het Buitencentrum Boomkroonpad. Ook Stichting Het Drentse Landschap (www.drentslandschap.nl) en Natuurmonumenten (www.natuurmonumenten.nl) hebben wandelroutes in het gebied. De Staatsbosbeheer routes vindt u op de Staatsbosbeheer/Falkplankaarten Drentsche Aa (nummer 9) en Midden-Drenthe (10).

Fietsers kunnen zelf hun route bepalen via het fietsknooppuntensysteem. De knooppunten staan op de kaart in het midden van deze krant. U volgt gewoon de bordjes van het ene genummerde knooppunt naar het andere. Op elk knooppunt staat een informatiepaneel met een overzichtskaart.

Verscheidene wandel- en fietsroutes en gratis wandelroute-apps zijn digitaal beschikbaar via www.drentscheaa.nl (klik op 'Wandelen' of 'Fietsen') en <https://eindjeomindrenthe.nl>

Start Als je bij de doorgaande weg staat, met je rug naar de parkeerplaats, loop je langs het fietspad een klein stukje naar rechts. Steek op de kruising (linksaf) de weg over. Goed uitkijken, het is een drukke weg! Volg het brede zandpad rechtdoor.

1 Neem na ongeveer 150 meter het eerste pad links en volg dit smalle pad langs de rand van de heide (de Meeuwenplas).

2 Bij de kruising rechtsaf het brede zandpad op.

3 Op de volgende kruising linksaf. Blijf dit pad een eind volgen. Je komt op de heide.

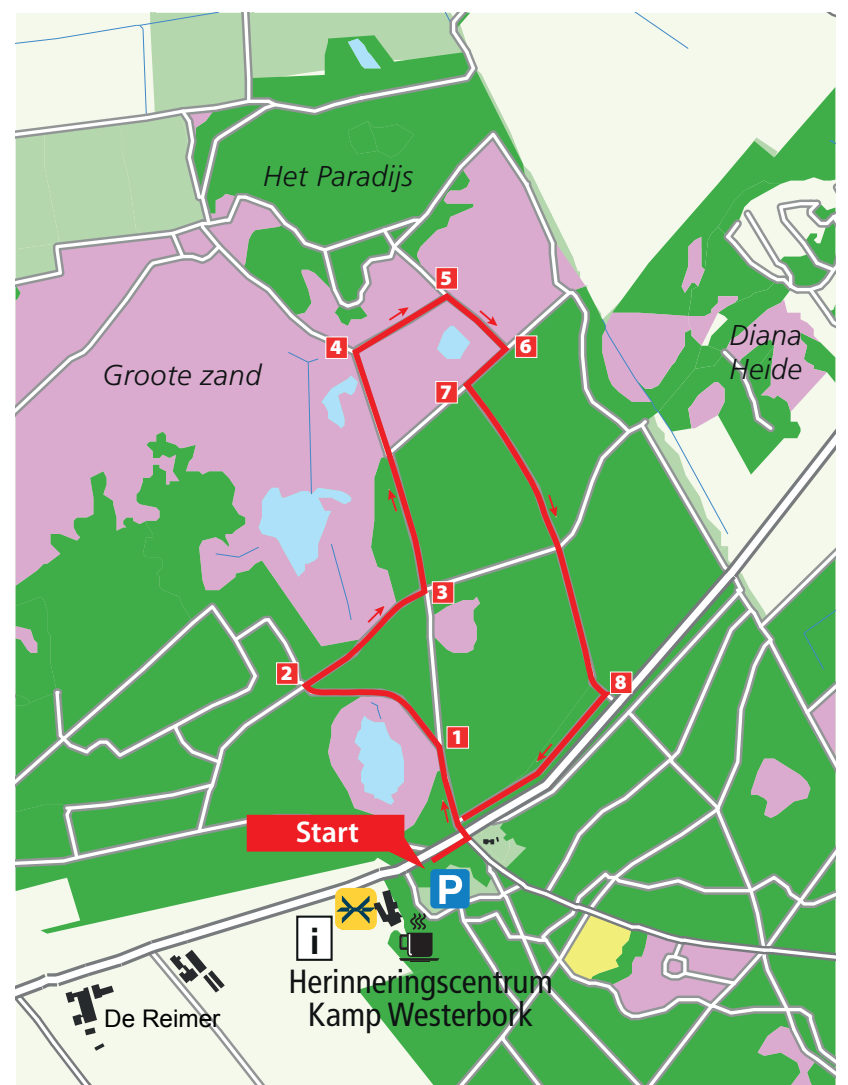
4 Op de splitsing rechtsaf. Dit pad rechtdoor volgen.

5 Op de T-splitsing rechtsaf.

6 Op de volgende splitsing (na het veerooster) weer rechtsaf.

7 Op het volgende pad linksaf. Blijf dit pad een poos rechtdoor volgen (negeer de kruising met een ander bospad), tot je bijna bij de drukke weg bent.

8 Ga rechtsaf het pad vóór de grote weg op. Volg dit pad tot je terug bent bij de parkeerplaats aan de andere kant van de weg, het beginpunt van de wandeling. Kijk weer goed uit bij het oversteken!

RESPECTEER DE NATUUR: honden aan de lijn

Wandelen in de natuur mag op de gemarkeerde routes en wandelpaden. Doe dit wel met respect voor de natuur, zodat u de dieren en planten niet stoort. Voor het Nationaal Park geldt: honden aan de lijn, uitgezonderd de bebouwde kom en de hondenloslooplegebieden. Die vindt u op de kaart in het midden van deze krant.

Beleef het bos

BOSSEN BIJDT HET DRENTSCHE AA-GEBIED

IN SOORTEN EN MATEN. Je vindt er kleine, maar oeroude eikenbosjes zoals het Gastersche Holt en de Schoonlooër Strubben. Er zijn parkachtige bossen zoals de landgoederengordel bij Eelde. Maar verreweg de meeste bossen – van het Noordlaarderbos in het noorden tot de uitgestrekte bossen van het Hart van Drenthe in het zuiden – zijn grofweg een eeuw geleden aangelegd voor houtproductie. Net als bijvoorbeeld de bossen op de Veluwe en bijna al het andere bos in ons land. Ze hebben zich ontwikkeld tot mooie natuur- en recreatiegebieden, maar er worden ook nog steeds bomen gekapt. Om verschillende redenen. De natuur wordt daar niet slechter van, vaak zelfs beter.

OPDRACHT VOOR KINDEREN

Kijk uit over hei, veen, veld en bos vanaf dezelfde hoge uitkijktoren als Freek Vonk. Wat zie je allemaal? Zoek op het zandpad naast de uitkijktoren naar dassensporen. Locatie: uitkijktoren Holmers-Halkenbroek, tussen Grolloo en Elp.

De ene kap is de andere niet

In de boswachterij Gieten-Borger is houtoogst nog steeds een van de doelen naast recreatie en natuur. Elk jaar worden hier in een deel van het bos bomen gekapt. Dat oogt niet direct natuurvriendelijk. Maar hout gebruiken we allemaal (denk aan meubels, kozijnen, dakspanten) en het is goed als een deel van dat hout uit eigen bossen komt in plaats van uit verre landen. De kapwerkzaamheden gebeuren zodanig dat de natuur zo min mogelijk schade lijdt – en er uiteindelijk gevarieerder door wordt.

In het Hart van Drenthe tussen Hooghalen en Schoonloo is houtproductie geen doelstelling meer. Hier heeft Staatsbosbeheer gekozen voor de ontwikkeling naar een natuurlijk boslandschap waarin de natuur grotendeels haar gang kan gaan. Toch komt ook hier voorlopig nog boskap voor. Want voordat de natuur zichzelf kan zijn, moet de uitgangssituatie goed zijn. Daarom wordt er bijvoorbeeld gekapt in monotone stukken naaldbos om ruimte te maken voor natuurlijke verjonging van loofbomen. En om de scherpe grenzen en kaarsrechte lijnen van het productiebos te veranderen in vloeiende overgangen tussen bos, vennen en beekdalen.

Buitencentrum Boomkroonpad: startpunt voor bosverkenning

Het Boomkroonpad en het bijbehorende buitencentrum van Staatsbosbeheer zijn hét startpunt voor een bosverkenning. Hier beginnen diverse gemarkeerde wandelroutes en excursies en er zijn allerlei activiteiten speciaal voor kinderen. Het Boomkroonpad zelf is natuurlijk een niet te missen attractie voor jong en oud: wandelen tussen de boomtoppen. Adres: Steenhopenweg 4, 9533 PN Drouwen. Meer informatie: tel. 0592-377305 of www.staatsbosbeheer.nl/boomkroonpad. In 2021 bestaat het Boomkroonpad 25 jaar. Kijk op de website voor de jubileumactiviteiten.

Er kunnen ook andere redenen zijn om stukken bos te verwijderen. Bijvoorbeeld om dichtgegroeide heide weer open te maken, zoals pas in de Vijftig Bunder bij Midlaren is gebeurd. Om in landgoedbossen verdwenen zichtlijnen te herstellen en lanen weer goed te laten uitkomen, bijvoorbeeld in de landgoederengordel bij Eelde. Of om cultuurhistorisch waardevolle elementen zoals oude karrensporen, grafheuvels en eikenstrubben weer zichtbaar te maken, zoals in het archeologisch reservaat De Strubben-Kniphorstbosch enkele jaren geleden is gedaan. Toen aanleiding voor veel commotie, nu vindt iedereen het resultaat prachtig.

Volop natuur, volop recreatie

De grotere bossen in Nationaal Park Drentsche Aa zijn doorspekt met tientallen vennen en kleine heidevelden. Die zorgen voor extra variatie en leefruimte voor bijzondere planten en dieren. Recreatiemogelijkheden bieden de bossen te kust en te keur. Een netwerk aan paden en routes maakt dat je er naar hartenlust kunt wandelen, fietsen en paardrijden.

Heerlijk zwemmen in de natuur

In de bossen van Nationaal Park Drentsche Aa liggen vier prachtige zwemplassen met strand: Nije Hemelriek en Gasselerveld (vlak bij elkaar in boswachterij Gieten-Borger), Loomeer en Ieberenplas (beide in Hart van Drenthe). Het Gasselerveld uitgezonderd zijn ze voorzien van picknickplekken en toiletten. Ideaal voor gezinnen met kinderen. U vindt ze op de kaart op de middenpagina's.

Voel het verleden

OPDRACHT VOOR KINDEREN

Breng een bezoekje aan een hunebed in het Drentsche Aa-gebied. Je kunt ze vinden op de kaart in deze krant. Bezoek ook het Hunebedcentrum in Borger. Hier zie je hoe mensen leefden in de oertijd.

FOTO FRANK PARDOEL

Tekens uit de oertijd

Nergens anders in Nederland is nog zoveel van de prehistorie te zien als bij de Drentsche Aa. Van de 53 hunebedden in ons land liggen er liefst twintig in het Drentsche Aa-gebied; hun locaties vindt u op de kaart op de middenpagina's. Prehistorische grafheuvels telt het gebied meer dan tweehonderd.

Hunebedden

Hunebedden zijn de oudste monumenten van Nederland: stenen grafkamers van vijfduizend jaar oud. Ze zijn gebouwd van zwerfkeien die in de voorlaatste ijstijd, 150.000 jaar geleden, door het ijs uit Scandinavië naar Drenthe zijn meegevoerd. Een paar bijzondere hunebedden:

- Aan de zuidrand van Eext ligt het enige hunebed dat nog in zijn aarden heuvel is 'verpakt'. Oorspronkelijk gold dat voor alle hunebedden.
- Bij Loon is een van de meest compleet bewaarde hunebedden te vinden.
- In Rolde liggen twee hunebedden vlak bij elkaar achter de middel-eeuwse kerk.
- Ook ten westen van Drouwen liggen twee hunebedden direct bij elkaar.

Grafheuvels

Grafheuvels zijn iets jonger dan hunebedden: hun leeftijd varieert van ruim drieduizend tot ongeveer tweeduizend jaar. Onder de oudste grafheuvels zijn lichamen begraven, onder de jongere de asresten van de doden. Op enkele plaatsen zijn concentraties grafheuvels te vinden:

- In De Strubben-Kniphorstbosch vormen ze een tot de verbeelding sprekende combinatie met de eeuwenoude knoestige eiken.
- In landgoed Terborgh liggen verscheidene grafheuvels, met hun lichtgroene grasdek bijna oplichtend in het donkere naaldbos.
- In het open landschap van het Ballooërveld zijn veel grafheuvels al van verre zichtbaar.
- In het Tumulibosch bij Rolde slingert het wandelpad tussen de tientallen grafheuvels uit de IJzertijd door.

Meer weten over hunebedden: Hunebedcentrum Borger

Bent u nieuwsgierig naar de achtergronden van de Drentse hunebedden, bezoek dan het Hunebedcentrum in Borger. Hier krijgt u een beeld van het dagelijkse leven in de prehistorie. Wie waren de mensen die deze imposante grafmonumenten bouwden, hoe deden ze dat en waarom? Het grootste hunebed staat pal naast het centrum.

Adres: Bronnegerstraat 12, 9531 TG Borger, telefoon 0599 - 23 63 74, www.hunebedcentrum.nl. Open: maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur, zaterdag, zondag en feestdagen 11.00-17.00 uur. Gesloten 25 en 31 december en 1 januari.

Sporen van de oorlog

In de bossen van het Hart van Drenthe, brongebied van de Drentsche Aa, ligt het voormalige kamp Westerbork. In de Tweede Wereldoorlog was dit het doorgangskamp waar de treinen vertrokken naar de vernietigingskampen in het oosten. Een bezoek aan het kampterrein, met onder meer het Nationaal Monument Westerbork, een teruggeplaatste barak en twee gerestaureerde wagons, is een indrukwekkende ervaring.

Drie kilometer naar het westen ligt het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, een museum over het leven in het kamp. Wanneer het Herinneringscentrum open is, rijdt er een pendelbus naar het kampterrein en terug. Daarnaast is het kampterrein te voet of per fiets bereikbaar. Elders in het gebied zijn nog meer sporen van WOII te ontdekken.

Onderduikershol Anloo

In het bos van het voormalige landgoed Terborgh is een bijzonder oorlogsmonument te zien. Op deze plek bevond zich in 1943-44 een onderduikershol. In september 1944 ontdekten Duitse soldaten tijdens een oefening per toeval het hol, waar op dat moment acht verzetsstrijders bivakkeerden. Die wisten in eerste instantie allemaal te ontkomen, maar drie van hen werden later alsnog opgepakt en geëxecuteerd. Op 11 april 1945 werden in het hol de stoffelijke resten van tien andere gefusilleerde verzetsmensen gevonden. De dertien zwerfkeien van het monument staan voor de dertien slachtoffers.

Tankgrachten

Dwars door het Ballooërveld lopen kaarsrechte diepe banen. Het zijn tankgrachten uit de Tweede Wereldoorlog. Ze zijn op bevel van de Duitsers door dwangarbeiders gegraven en waren bedoeld om geallieerde tanks de pas af te snijden. Een ander restant van zo'n tankgracht is te zien in natuurgebied De Vijftig Bunder bij Midlaren. De tankgrachten maakten deel uit van de Atlantikwall, een megalomane verdedigingslinie van de Duitsers langs de hele West-Europese kust.

Proef de Drentsche Aa

Drentsche Aa streekproducten en verkooppunten

- **Boerderijwinkel 'De Moalderij'** in Anloo: Annerweg 35, 9467 PB, www.abz-anloo.nl
- **De Kudde van Anloo en landwinkel 'De Grazerij'** vlees van Schotse Hooglanders uit lokale natuurgebieden. Annerstreek 17, 9468 AK, www.kuddevananloo.nl
- **Zorgboerderij, camping, theeschenkerij en winkel 'De Balloohoeve'**, Balloo 52, 9458 TC Balloo, www.deballoohoeve.nl
- **Zorgboerderij 'De Mikkelaar'** in Haren, met theeschenkerij en landwinkel: Klaverlaan 37, 9753 BZ, www.mikkelaar.nl
- **Country Smile's Groene varkens** in Loon, Kanaaldijk 34, 9409 TV, www.degroenevarkens.nl
- **Fruitbedrijf/Landwinkel Goense** in Marwijksoord: Marwijksoord 21a, 9448 XA, <http://fruitbedrijfgoense.nl>
- **Biologische geitenhouderij en kaasmakerij 'De Kruidenwei'** in Nooitgedacht: Veldweg 8, 9449 PW, www.dekruidenwei.nl
- **Vleesveehouderij en boerderijwinkel Eigen Erf** in Schipborg: Borgweg 29, 9469 PG, www.eigenerf.nl
- **De Zeegsterhoeve** in Zeegse: vleesveehouderij, bed & breakfast en boerderijwinkel Hoofdweg 62, 9483 PD, <http://dezeegsterhoeve.com>

Bij een aantal bakkers is het Dubbel Drents streekbrood te koop, gebakken van graan geteeld in het Drentsche Aa-gebied.

Nuttige adressen

Secretariaat Nationaal Park Drentsche Aa
Kees Folkertsma, Elaine Sapulete
Provinciehuis Drenthe,
Westerbrink 1, Assen
Postbus 122, 9400 AC Assen
T 0592 - 36 55 55
E drentscheaa@drenthe.nl
I www.drentscheaa.nl

IVN Drenthe
André Brasse, Timanca Manak
coördinator resp. medewerker
Communicatie & Educatie
Nationaal Park Drentsche Aa
Postbus 125
9400 AC Assen
T 0592 - 37 17 40
E drentscheaa@ivn.nl
I www.ivn.nl

Staatsbosbeheer Drentsche Aa
Molenteeg 2
9484 TE Oudemolen
T 0592 - 23 13 07
I www.staatsbosbeheer.nl

Staatsbosbeheer Hart van Drenthe
Ieberen 1
9442 TJ Elp
T 0592 - 29 21 90

Staatsbosbeheer Hondsrug
Rolderstraat 11
9531 TC Borger
T 0592 - 24 27 28

Stichting Het Drentse Landschap
Postbus 83
9400 AB Assen
T 0592 - 31 35 52
I www.drentslandschap.nl

www.drentscheaa.nl

Het meest complete en actuele overzicht van alle activiteiten in het Drentsche Aa-gebied is te vinden op de website www.drentscheaa.nl. Deze site biedt ook veel achtergrondinformatie over het gebied: de natuur, de geschiedenis, het beheer en meer.

Nederland heeft 21 nationale parken

@NPDrentscheaa

www.facebook.com/drentscheaa

www.instagram.com/nationaal_park_drentscheaa

Colofon

Teksten en eindredactie: Henk van den Brink
Redactie: André Brasse, Henk van den Brink, Timanca Manak, Evert Thomas
Fotografie: NP Drentsche Aa tenzij anders vermeld
Cartografie: Sectie GIS/CAD provincie Drenthe
Grafische verzorging: Docucentrum provincie Drenthe
Druk: Scholma, Bedum
© Secretariaat Nationaal Park Drentsche Aa 2021

EVENEMENTEN

FOTO BOOMKROONPAD / STAATSBOSBEHEER

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

De Hondsrug UNESCO Global Geopark vertelt het verhaal van deze geologisch unieke, door de ijstijden gevormde heuvelrug. Dat gebeurt vooral via 'expedities' met verschillende thema's. Drie van de expeditiepoorten liggen in of dicht bij het Drentsche Aa-gebied: Waterpark De Bloemert in Midlaren (water), Buitencentrum Boomkroonpad (bos) en Hunebedcentrum Borger (ijstijden, prehistorie). Het Drentsche Aa-gebied maakt deel uit van het Geopark de Hondsrug. Nationaal Park Drentsche Aa is partner van het Geopark. Zie voor alle activiteiten en overige informatie: www.geoparkdehondsrug.nl

Geopark de Hondsrug
Van alle tijden...

Drentsche Aa

HET SPAREN WAARD

Help mee met gift

Heeft het Drentsche Aa-gebied ook uw hart gestolen? U kunt meehelpen het gebied te zo mooi te houden door een gift te doen aan het Gebiedsfonds Drentsche Aa. Elke bijdrage, groot of klein, wordt gebruikt voor het onderhoud en waar nodig herstel van dit prachtige landschap. U kunt uw bijdrage overmaken naar bankrekeningnummer NL73 RABO 0129.0784.84 op naam van Stichting Gebiedsfonds Drentsche Aa.

Meer weten? Kijk op www.gebedsfondsrentscheaa.nl.

Gebiedsfonds
DRENTSCHE AA